

Státní bakalářská zkouška - pokyny pro studenty, kteří nastoupili do studia v akademickém roce 2018/2019 (nebo dříve)

První část bakalářské zkoušky:

Kánon okruhů a otázek k přednáškám „Dějiny Židů I - IV“. Student si zvolí dva okruhy, z nichž při zkoušce losuje dvě otázky.

1. okruh: Dějiny Židů I. (nejstarší dějiny - 334 př.n.l.)

- 1) Starověký Přední východ: geografické a klimatické podmínky, základní periodizace, písemné prameny.
- 2) Biblická archeologie: její vznik, program, vývoj, vymezení, metody, vztah k ostatním vědním oborům, současný stav.
- 3) Pentateuch: názory na jeho vznik a utváření, tetrateuch, hexateuch.
- 4) Deuteronomistická historie: dřívější a současné teorie o vzniku a utváření, tzv. "historické" knihy Hebrejské Bible
- 5) Praotcové Izraele: Abraham, Izák, Jákob jako historické postavy, pokusy o rekonstrukci praotecké doby, archeologické a písemné prameny.
- 6) Exodus a dobytí "Země zaslíbené": Izraelité v Egyptě, biblický obraz dobytí Palestiny, archeologické prameny, dřívější a současné teorie.
- 7) Sjednocené království: Saul, David, Šalomoun, písemné a hmotné prameny, současná debata o dataci a existenci sjednoceného království.
- 8) Rozdělená království: jejich vzájemné vztahy, podobnosti a odlišnosti, dobytí Samaří Asyřany, asyrské deportace, dopad na Judsko, dobytí Jeruzaléma Babyloňany
- 9) Babylonské zajetí a perské období: prameny k tomuto období, vliv na utváření biblické literatury a židovské identity, pád novobabylonské říše, návrat z babylonského zajetí, vliv na utváření biblické literatury.
- 10) Náboženský život starověkého Izraele: polyteismus, monoteismus, názory na jeho vznik, písemné a hmotné prameny.

Doporučená literatura:

- Shanks, H. (ed.): Ancient Israel. From Abraham to the Roman Destruction of the Temple. Washington, 2006.
- Gillieron, B.: Bible nepadla z nebe. Strhující historie jejího zrození. Třebenice, 1999.
- Jepsen, A.: Královská tažení ve starém Orientu. Prameny k dějinám starověké Palestiny. Praha, 1987.
- Römer, T.: Skrytý Bůh. Sex, krutost a násilí ve Starém zákoně. Jihlava 2006.
- Finkelstein, I. - Silberman, N. A.: The Bible Unearthed: Archaeology's New Vision of Ancient Israel and the Origin of Its Sacred Texts. New York, 2002.

2. okruh: History and Intellectual History of the Jews, Part II (334 BCE – 1038 CE)

- 1. The Early Hellenistic Period.** Political events in Judea 334-167 BCE. Ptolemaic and Seleucid administrations. Simeon the High Priest (Shimeon ha-Tsaddiq). The Tobiad family. Religious literature: Torah, Jubilees, Ben Sira, the Septuagint.
- 2. The Maccabean Revolt.** "Hellenists" in Jerusalem, Antiochus IV's persecution: the theory of Bickermann. The "Hassidim." The Maccabean (Hasmonean) family: Mattatya and Judah.

Liberating Jerusalem. Alkimos the High Priest. Political and military struggle. Jonathan the High Priest. The fate of the Zaddokite line (Onias IV in Leontopolis). The stabilization of Hasmonean rule. The feast of Hannuka. The Book of Daniel.

3. Judea under the Hasmoneans. Political events 167-63 BCE. Dynasties, sects, and schisms: the Samaritan schism, the Jewish shrine in Leontopolis, the Hassidim and the Maccabean revolt, Pharisees and Sadducees under Hasmonean rule.

4. Jewish world in Roman times: Political events 63 BCE – 66 CE. The Sanctuary, the High Priest, the priesthood (*ma'amadot*-system) the Sanhedrin, the Roman governor and occupation, resisting groups (Zealots, Sicarii), sectarian movements. Hellenistic centers. The Septuagint. Jews and anti-Semitism in the Empire. Conflicts in Alexandria. The Jews in Babylonia.

5. The Revolts against Rome. The first revolt 66-70. The siege of Jerusalem and the *hurban*. Massada, Josephus' account and archeological finds. Josephus Flavius. Johanan ben Zakkay. The Sanhedrin of Yavne (Jamnia). Reforms by Rabban Gamliel II. Uprising in the Diaspora. The Bar-Kokhba revolt. Rabbi Akiva's role. The Bar-Kokhba-letters. The consequences of the revolts.

6. Intellectual History during Second Temple Times. The Dead Sea Scrolls. History of the discoveries. Josephus' description of the Essenes and the Scrolls. Biblical texts, Apocrypha, sectarian literature. The significance of the Scrolls for textual and religious history. Josephus' report on other Jewish sects. Hellenistic Judaism: Philo of Alexandria. The beginnings of Christianity.

7. The Rabbinic Movement: Judah ha-Nasi and the Antonius Caracalla. The Patriarchate in Palestine. The calendar. The formation of the rabbinic movement: teaching centers, religious ideas, hermeneutic methods. The Mishnah: its structure and content. The spread of the rabbinic movement: Rav in Babylonia.

8. Judaism in Late Antiquity. Synagogues: archeological evidence. Christianization of the empire. The Palestinian Talmud. The end of Patriarchate (cc. 429 CE.). The Babylonian schools. Persecution under the Sassanid-dynasty. The Babylonian Talmud. Two versions of Rabbinic Judaism: Erets Yisrael versus Bavel.

9. The Jewish World in early Islamic Times. The status of the Jews in Muslim lands. The geonim and the *resh galuta*. Yeshivot in Baghdad. The Palestinian Yeshiva and Gaon. The Karaites. The first philosophers: Isaac Israeli and his students. Piyyutim. The first prayer books (Amram gaon, Saadya gaon). The Cairo Genizah.

10. Saadyah Gaon and after: A New Synthesis of Rabbinic Judaism. Poetry, Hebrew grammar, biblical exegesis (*peshat*), theology (*The book of Beliefs and Opinions*). Polemics against the Karaites. The Masoretes and the Masoretic text of the Hebrew Bible. Saadyah's followers. Rav Sherira gaon's epistle on the history of rabbinic literature. Hay gaon.

Literature:

Schäfer, Peter: *Dějiny Židů v antice*. Praha: Vyšehrad, 2003.

Stemberger, Günter: *Talmud a midraš*. Praha: Vyšehrad, 1999.

Brody, Robert: *The Geonim of Babylonia and the Shaping of Medieval Jewish Culture*. New Haven and London: Yale University Press, 1998.

Ben-Sasson, Hillel H. *A History of the Jewish People*. Cambridge: Harvard University Press, 1994. (relevant chapters)

Seth Schwartz: *Imperialism and Jewish Society, 200 B.C.E. – 640 C.E.* Princeton University Press, Princeton–Oxford, 2001.

Encyclopedia Judaica – to be consulted if necessary.

3. okruh: Dějiny Židů III. (950-1780)

- 1) Počátky židovského života v Aškenazu
- 2) Židé v muslimském a křesťanském Španělsku před vyhnáním r. 1492
- 3) Transformace evropských Židů po vyhnání z Iberského poloostrova
- 4) Židé v Polsko-litevské unii
- 5) Reformace, protireformace a Židé
- 6) Mesianistická hnutí od Šabtaje Zviho po Jakoba Franka
- 7) Baruch Spinoza a židovský život v Amsterdamu
- 8) Chasidé a Mitnagdim (mysticismus a anti-mysticismus)
- 9) Haskala
- 10) Židovské ženy a modernita

Doporučená literatura:

Haim Hillel Ben-Sasson (ed.), *A History of the Jewish People*, Cambridge/MA 1976, vol. 2
David Biale (ed.), *Cultures of the Jews. A New History*, New York 2002, vol. 2
Haim Beinart, *Atlas of Medieval Jewish History*, Jerusalem 1992
Gershom Scholem, *Major Trends in Jewish Mysticism*, New York 1961.
Jacob Katz, *Tradition and Crisis: Jewish society at the end of the middle ages*, New York 2000.

4. okruh: Dějiny Židů IV. (1789 - do současnosti)

1. Emancipace a židovské ohlasy na modernitu v západní a střední Evropě
2. Rusko a východní Evropa
3. Osmanská říše
4. Moderní náboženská hnutí v judaismu
5. Autonomní židovská politika a ideologie
6. První světová válka a meziválečné období
7. Antisemitismus a Šoa
8. Sionismus a stát Izrael
9. Židovský život ve Spojených státech amerických
10. Židé v komunistických režimech

Doporučená literatura:

Paul Mendes-Flohr, Jehuda Reinharz, *The Jew in the Modern World: A Documentary History*, New York, 1995.
Michael Meyer, *Response to Modernity: History of the Reform Movement in Judaism*, Detroit, 1995.
Zvi Gitelman, *A Century of Ambivalence. The Jews of Russia and the Soviet Union, 1881 to the Present*, Bloomington, 2001.
H. J. Kieval, *Formování českého židovstva: Národnostní konflikt a židovská společnost v Čechách 1870– 1918*, Praha, 2011.
Ezra Mendelsohn, *The Jews of East Central Europe Between the Two World Wars*, Bloomington, 1987.
Raul Gilbert, *Pachatelé, oběti, diváci. Židovská katastrofa 1933-1945*, Praha, 2002.
Alena Heitlingerová, *Ve stínu holocaustu a komunismu. Čeští a slovenští Židé po roce 1945*, Praha, 2007.

Druhá část bakalářské zkoušky:

Student zvolí jeden ze dvou okruhů, na který se během studia výběrem modulů specializoval, a losuje jednu otázku.

Okruh: Židé na Moravě

1. Prameny k dějinám Židů na Moravě
2. Židovské obce na středověké Moravě
3. Vyhnání z královských měst
4. Vznik a vývoj úřadu vrchního rabína
5. Procesy židovské emancipace
6. Haskala na Moravě
7. Židé v revoluci roku 1848
8. Židovské obce v po-emancipačním období
9. Německá židovská literatura
10. Židovské památky na Moravě

Doporučená literatura:

Michael L. Miller, *Rabbis and Revolution: The Jews of Moravia in the Age of Emancipation*, Stanford: 2011.

Tomáš Pěkný, *Historie Židů v Čechách a na Moravě*, Praha: 2001

Beiträge zur mährischen deutschsprachigen Literatur, Olomouc: 2000

Jiří Fiedler, *Židovské památky v Čechách a na Moravě*, Praha: 1992

The Jews of Czechoslovakia: Historical Studies and Surveys. 2 sv. Philadelphia: The Jewish Publication Society of America, 1968 - 1971.

Okruh: Izraelská studia

1. Obsah a význam Balfourovy deklarace
2. ‚Arabské povstání‘ (1936-1939) a britská ‚Bílá kniha‘ (1939)
3. Židovské imigrační vlny: ‚aliyah‘ od roku 1882
4. Izraelské války
5. Izraelské pohyblivé hranice: zelená linie, okupovaná území, mírová jednání
6. Struktura izraelské společnosti: etnické složení, náboženské skupiny
7. Rozdělení náboženské a sekulární sféry: dějiny a problémy
8. Náboženský sionismus a náboženský antisionismus
9. ‚Sionistický stát‘ vs. ‚demokratický stát‘: menšinová práva
10. Arabské menšiny v Izraeli

Doporučená literatura:

Howard Sachar, *Dějiny Státu Izrael*, Praha: Regia, 1999.

Marek Čejka, *Izrael a Palestina - Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*, 2. vyd. Praha: Barrister & Principal, 2007.

Anita Shapira (ed.), *Israeli Identity in Transition*, Westport, Con.: Praeger, 2004.

Gideon Katz (ed.), *Israeli Secular-Religious Dialectics*, *Israel Studies* 13,3 (2008).